

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED

PÕLLUMAJANDUSLIK NOORSOO KUUKIRI

1938

VI aastakäik

Toimetaja A. ECKBAUM. Vastutav toimetaja E. JUST.
Väljaandja EESTI PÕLLUMEESTE KESKSELTS.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 6, pk. 54, tel. 484-15.
Tellimishind: 120 snt. aastas, 65 snt. poolaastas.

Nr. 3

Märts

Kevade ootel.

Meie tee.

„Halja oksa“ all mõeldakse tavaliselt mingit elus saavutatud seisukohta — eriti küll majanduslikul alal. Viiakse meil ju väga tihti ühte mõistet — eluideaal ja paks rahapatakas. Külluses on elus algkujusid Harpagonidele ja Mogri-Märtidele, kelle Jumalaks on raha. Ja kes ei vali abinõusid selle, oma Jumala, teenimisel, vaid kes ohverdavad sellele kõik oma ideaalid, paremad tunded ja — oma „inimese näo“.

Teravamaks iseloomustajaks on siin see kerjusmiljonär, kes viletsates kaltsudes külmal talveööl sureb nälga uulitsanurgal, kõva leivakooruke pihus ja pangaraamat paarile miljonile põues. Ja teine, veelgi haletsetavam olend, on see inimene, kes „sooja koha“ pärast on valmis ohverdama oma tõekspidamised, sõbrad ja oma südamerahu.

Arutades maanoortega seda „elus läbilöömise“ küsimust, püüaksime leida teatavad lähtepunktid, kust väljuda. Olulised siin on kaks küsimust. Esiteks eesmärk, k u h u tahame välja jõuda ja viis, k u i d a s tahame oma eesmärgile püüda.

Eesmärk, see on teiste sõnadega m a a i l m a v a a d e, maanoortele kohandatult maa-maailmavaade. K. Liidak piiritleb maailmavaadet kui „maailma ja elu mõistmist kindla tõekspidamisena“. Maa-maailmavaatele lisandub see üks sõna, mis peab tähendama niipalju, et maanoor oma elu ja maailma tunnetamisel peab lähtuma maaolukorrast, maaelu seisukohalt. Missugune see õige maa-maailmavaade igale maanoorele olema peaks, seda siinkohal arutada ei luba ajakirja piiratud ruum. Juhiksini vaid nende kaasnoorte tähelepanu, kes on huvitatud maailmavaatelistest küsimustest, agr. K. Liidaku raamatule „Kas tunned maad“, eriti peatükile „Maa ja maailmavaade“.

Kui oleme juba teatavas piiris kujundanud (või kui on kujunenud) oma maailmavaate, kui oleme püstitanud oma elueesmärgi, siis tuleb lahendamisele teine küsimus, kuidas rakendada ennast oma elueesmärgi teenimisele.

Noortele on ikka meeldinud põhimõtte „kõige ja kõigi kiuste oma eesmärgi poole.“ Noortele on alati olnud „ainus tõeline traagika siin maailmas — ohverdada ennast otstarbeks, mida tunnistad alatuks.“

Vastu sellele on rääkinud ja soovitanud „otstarve pühendab abinõu“ põhimõtet vanad, mõnikord aastailt alati aga vaimult.

Meie oleme noored ja miks ei peaks meie julgema seda, oma põhimõtet abinõude valikul välja öelda ja olla nõus seda elus teostama. „Krutskitega“ ei jõuta kaugemale, kui Vargamäe Pearu — surema selle teadmise, et su põline „nuabrimees“ on sind ikka „üle löönud“. Ja alatute abinõudega saavutatud eesmärk on alati alatu.

Kes on lugenud T. G. Masaryki elulugu, mehe elulugu, kes lõi vaba Tshehhoslovakkia riigi ja keda armastas Tshehhoslovakkia kirjupäritoluga rahvas ja austas kogu maailm, see teab, kuidas Masaryk juba noorena seadis omale eesmärgiks vaba, demokraatliku, ühendatud Tshehhoslovakkia riigi. Ja see teab ka kuivõrd visalt ja ennastsalgavalt Mä-

Riigihoidja annetus.

Eesti Vabariigi 20. aastapäeva puhul 24. veebr. 1938 Riigihoidja härra K. P ä t s annetas Jänedä Põllutöökeskkoolile oma suure õlimaali kullatud raamis. Teatavasti oli Riigihoidja härra K. P ä t s Jänedä Põllutöökeskkooli kuratooriumi esimene esimees ja töötas kooli rajamisel juhtivalt kaasa. Aastate järele külastas ta möödunud suvel maanoorte päeva puhul Jänedat ja võis kohal tutvuneda kooli olukorraga. Nüüd Riigihoidja poolt koolile üles näidatud eriline tähelepanu kinnitab uuesti, et ta seda asutust meeles peab, mille loomisest ta osa võtnud, et põlvuharijate noortpõlve kutsetööks ajanõuete kohaselt ette valmistada.

Kunstniku maalitud Riigihoidja pilt ei ole Jänedä Põllutöökeskkooli aktuse saalile mitte ainult väärikaks kaunistuseks, vaid see elustab noorte põllumeeste vaimusilmade ees ka selle mehe kuju, kelle sündmuste- ja vaevarikas elu pühendatud vabaduseiha istutamisele meie rahva hinge, iseseisvuse võitmisele, oma rippumatu riigi ülesehitamisele, püsiva ühiskondliku ja majandusliku korra arendamisele, Eesti koja ehitamisele; selle mehe õilsaid aateid tuleb meie noorsool tundma õppida ja tema tööd hästi rajatud radadel elus edasi arendada.

Siin juures olev ülesvõtte kujutab Jänedale annetatud pilti, mille omamise üle kooli ülalpidaja ja kooli pere uhked ning annetajale tänulikud on.

saryk oma sihi poole püüdis, sealjuures aga mitte kunagi ei kasutanud alatuid abinõusid ja vahendeid oma sihi saavutamiseks.

Agä ka meie võime olla õnnelikud, sest meil on ka omal selline suurmees olemas C. R. J a k o b s o n i isikus. C. R. J a k o b s o n seadis oma ülesandeks rahvustunde äratamise. Ta ei põrganud tagasi selleks tegema kõike, mis ühe inimese võimuses seisab. Teame, milliste raskustega ta võitles Viljandi põllumeeste seltsi maja ehitamisel, „Sakala“ väljaandmisel ja paljudel muudel aladel. Ja ometi ta teostas need kavatsused. Ta teadis, et neid on vaja teed näitavaiks tulelontideks rahvustunde äratamisel ja ta andis need. Ja ainult selle tule valgustusel Eesti rahvas võis lugeda oma vabaduse manifesti.

*

Juba noorena peame leidma omale eesmärgid ja kujundama maailmavaate, mis oleks kooskõlaline ja elu edasiviiv. Ja noorena peame omandama ka eeldused oma maailmavaateliste tõdede teostamiseks ja eesmärkide saavutamiseks edaspidises elus.

Kõigepealt peame jõudma kasvatada endid niipalju, et oleksime loomuliku vastupanuvõimega varustatud ümbruskonna madaluse ja pahelisuse vastu. Ei aita see Saksas ja Venes proovitav „laboratooriumi generatsiooni“ moodus, kus noored eraldatakse täielikult rahvast ja kasvatatakse erakonnajahi vaimus. Olgem kindlad — ei saada kunagi üle oma rahvast, oma rahva ajaloost, -mentaliteedist ja -verest. Meid ju venestati, saksastati, orjastati ja meie haritlased isoleeriti rahvast ja kodumaast. Aga ikka „tulime meie peale“.

On täielik eksitus viia noori „laboratooriumi“ kasvatamiseks. Noor peab harjuma näkku vaatama elule „hirmsale, armsale“ ja ainult selliselt kasvanud noor julgeb ja suudab näkku lüüa elu madalustele ja teha elu paremaks.

Ja isiklikuks majanduslikuks hüvanguks on ju meil kõigil ka õigus. Aga meil ei ole kellelgi õigust seda nõuda vaid loteriipiletiga (kuigi meil ajalehtedes loteriivõitjaid esile tõstetakse üheväärselt vaimusangaritega). Majandusminister K. Selter kirjutab ühes majandus-bülletäänis: „ei ole teist võimalust edasijõudmiseks, kui see, mida meie isad ja isa-isad kasutasid: töö ja kokkuhoid ning kokkuhoitud vara rakendamine uuesti töösse ja tootmisse.“ Seda retsepti võiksime laiendada vaimsetegi väärtuste loomisprotsessi.

Agr. A. M a r k .

Rahvarõivas jälle ausse!

Läheneva suur-laulupeo ja Võidupüha pühitsemine eeloleval suvel töötab kujuneda meie rahvale võimsaks ja meeleolukaks pidulikuks eneseavalduseks. Eeltood selle ettevalmistamiseks on kõikjal juba täies hoos ning meie kõigi ühine suur kohustus on igal ühel oma väikest jõudu mööda kaasa aidata nende suuredustuste paremaks kordaminekuks.

Üheks selliseks isiklikuks eeltööks, eriti lauljaile, aga ka kõigile teistele on see, et kui meil seni veel puudub nende päevadele kõige paremini sobiv piduriie, nimelt rahvarõivas, siis püüame selle nüüd varsti enestele muretseda. Aega ju veel on, hiljaks pole jäänud veel keegi, kuid kui soovitakse, et see rahvarõivas ka tõesti hästi oleks valmistatud ja kõigiti ilus välja näeks, siis tuleks võimalikult pea selle muretsemisega algust teha.

Kuid kuna meie esivanemad ei ole sugugi olnud nii vaesed, et neil kogu maa kohta oleks olnud ainult üks ja ühesugune rahvarõivas, vaid et meil on olnud igal maakonnal, jah, koguni igal kihelkonnal ja sageli koguni igal vallal ise oma laadi rahvarõivas, siis kerkib kahtlemata esimesena üles küsimus, et missuguse rahvarõiva siis mina enesele nüüd teen? — Sellele vastaks rahvarõiva küsimuste lahendamiseks moodustatud Rahvarõiva Komitee, et rahvarõiva valmistame oma kodukoha eeskujude järele. Sellepärast, et esinendes näiteks teatud maanurga lipu all, me esindaksime sellega oma kodukohta ka oma rahvarõiva kaudu. Ühtlasi loome seega hästiriietatud kooride kauppa

lalupeo üldrongikäigus ilusa ja ühtlase pildi ning näitame pidustuste üldraamistikus teiste maakondade rõivaste kõrval missugune ja kui ilus oli meie kodukoha muistne rahvarõivas.

Järgnevalt otsustame ära küsimuse, kas valmistame oma rahvarõiva materjalilt ja lõikelt sellise, nagu seda on kandnud meie esiemad, või kohandame selle tänapäeva maitse ja võimaluste järele. Viimane tee on kahtlemata mitmeti hõlpsam ja ahvatlevam, sest mis oleks lihtsam, kui osta poest kõigile nii kättesaadavat odavat puuvillast seeliku riiet ning võtta käiste või särkide tarvis mitmesuguseid markisette, kunstsiide jne. Ja ühtlasi teha selle siis ka valmis umbes nende eeskujude järele, nagu meie arvates eesti rahvarõivas välja võiks näha. Aga selliselt talitades me kulutame küll raha ja näeme rõiva kokkuõmblemisel omajagu vaevagi, kuid tulemuseks võib kergesti olla mõni kirev mardisandi ülikond, aga mitte enam oma ehtsuse ja ilu poolest üle poole maailma imetletud eesti rahvarõivas. Meie rahvarõivas, olgu see siis kust maakonnast tahes, peale väikeste lisanduste, nagu kaelarättide, mütside ja nende paelte ning vähesel määral ka pealiskuuve ääriste ei tunne üldse siidi ega sametit, vaid see oli mullu valmistatud ilusast villasest ja kodumaa linasest, ning neistsamadest materjalidest valmistame selle ka nüüd. Sellepärast, et villased rahvarõiva seelikud ja kampsunid ning pikk-kuued on kõige ehtsamad ja istuvad kõige paremini ning et kõik meie rahvarõiva käiste ja särkide kõige ilusamad ja omapärasemad kaunistusvõtted, nagu peened krooked, rikkalikud pilud, toredad püvisilmad, tagid ja teised sedalaadi ilustused lasevad endid kõige kaunimalt välja töötada ainult linasel riidel. Pealegi on meie linane oma peensuse ja suursugususe poolest kaugelt kuulus, kasutagem siis seda kuulsust ka omal kodumaal ja eriti oma ehtsas rahvarõivas!

Nüüd, kui oma ümbruskond enam ammugi rahvarõivast ei peaks kandma, kust siis saada uute rõivaste valmistamiseks head eeskuju? See on väga tähtis, sest siin ei tohi mingil juhul ise omapead tööle asuda, kuna siis võiksim kergesti saada kleite, mis polegi rahvarõivad. Kõige pealt tuleb siin kuulata järele, kas ei leidu oma ümbruses vanu emakesi, kellel veel tänani kusagil kirstu põhjas võiks alles olla vanaaegseid peakatteid, pitse, sukki-kindaid, võid, ehteid, eriti aga seelikuid. Muidugi võib see materjal anda väga katkendilise ja juhusliku pildi, kuid sel teel kuulub ometi lähemalt nii mõndagi oma kodunurga rahvarõiva kohta ja kindlasti saab ühte-teist ka näha. Kuid siit võib leida ka väga omapäraseid ja huvitavaid allikaid, eriti toredaid vanu seeliktribustikke, mis peaksid andma õige mitmekesist materjali uute seelikute kudumisel.

Kõige usaldatavamaid ja paremaid andmeid aga rahvarõivaste kohta võib saada igaüks otsekohe Tartu E. Rahva Muuseumi juures asuvalt Rahvarõivaste Nõuande büroolt. Selleks tuleb sooviavaldusele juurde lisada oma mõõdud ning postmarkides üks kroon raha. Selle vastu saadetakse sealt kätte rõiva üksikosade täpsed, loomulikus suuruses lõiked, värvide proovid, vöö, käiste ja tanu tikandimustrid ning kogu ülikonna kohta üldpilt ja üldkirjeldus. See materjal peaks andma kõik juhised kätte, et iga rõiva valmistaja peaks saama enesele ise valmistada ilusa ja õige rahvarõiva.

Kuid peale selle võib rahvarõiva valmistamiseks häid näpunäiteid ja juhiseid saada ka kirjanduse teel. Kõige esinduslikumaks raamatuks sel alal on E. R. Muuseumi toimetusel hiljuti ilmunud väga ilusa ja rikkaliku pildimaterjaliga ning rohket seletustega suurteos „Eesti rahvarõivas“. Tema kõrval pakub väga põhjanevat ülevaadet meie rahvarõiva kohta veel dr. I. Mannineni „Eesti rahvariiete ajalugu“ ja ajakiri „Taluperenaise“ numbrid. Siit peaksid rikkalikku ja väga häid juhiseid leidma kõik, kes neid ükskõik kas praktiliseks või teoreetiliseks otstarbeks vajavad.

Edasi järgneb siis see tegelik rõiva valmistamine. Sellest katsume nii palju kui võimalik sooritada ise, sest isetehtud on ikkagi meile kõigile kõige lähem, aga ka kõige uhkem. Ja kui meil küll on kõik põhimõtted selged ja andmed käes, puudub aga vajaline valmistamise oskus, siis püüame liituda lähemas naabruses toimuva rahvarõivaste valmistamise kursusega või püüame koguni ise oma seltsi

Õhtul.

Puud seisvad hääletuna vaikes tardumuses
oks oksa pihus, ladvus kiirte pild;
ja iga variseja lumekild
vaik-rasket tüve paitab hardumuses.

Ja lumilatvu pilveastmeid riivab;
ning lumme niriseb veel kuldset vett —
kui pühalikult tõuseb ankrukett —
tuul õhtueelne pilvepurjed hiivab.

Ja kallataks kui sakramendi viina
taas üle hange, täitub punast õhk
kust irdub maine, veereb rõhk
ning ilu hingel' teeb kui vaikset piina.

Merkuuri valged merivahust hambad
löönd taeva tulimõra. Altar, ohvrituhk
suur ilu taevaline, luulepuhk
kui kreeka templi valged marmorsambad.

Harald Suislepp.

piirides ühe sellise kursuse korraldada. Lektorit selleks võib saada E. Maanaiste Keskseeltsilt ja E. Naisliidult, iga üks sealt, kus ta liige on, ning laulukoorid, naiskodukaitse üksused, haridusseltsid ja ÜENÜ osakonnad Kodumajanduskojalalt. Kui aga nende asutuste lektorid peaksid kõik juba selleks kevadhooajaks kinni olema, siis, loodetavasti aitavad siin raskustest üle iseoma lähema ümbruse kooli käsitööpetajad. Seega peaksime ikkagi ka sellest küsimusest hästi üle saama.

Kui nüüd keegi mingil põhjusel ei peaks saama omale koduselt koetud linast riiet särkide, käiste ja peakatete jaoks või jälle villast — seelikute, kampsunite ja plikk-kuubede tarvis ise valmistada või osta, siis võiksime siin tarvitada ka vastavat vabriku materjali. Selleks otstarbeks sobivad praegu kõige paremini peamiselt Tartus A. Trässi ja Pärnus, A/S Linatööstuse vabrikute riided. Viimane neist on just rahvarõiva pluuside materjalina hakanud valmistama eriti peent ja ilusat, kuid sealjuures ka väga tugevat pressimata ja apreterimata linast riiet. Mõlemad tööstused valmistavad ka head seeliku lõnga.

Seega peaksid meil kõik andmed käes olema selleks, et omale niisuguse rahvarõiva muretseada, mis on ja ka jääb. Selle kõige kokkukogumine, otsimine ja lõpuks ka tegemine võtab tõesti hulga hoolt ja vaeva ning peale selle veel kulugi, kuid kogu selle töö tulemused peaksid endid ka rikkalikult tasuma. Sest üks meie vanasõna ütleb, et mis tasa tehtud, see targu tehtud, kuna aga pea tehtud on pillapalla, ja teine, et mis kallis see kaunis. Ja tööpoolest: kuigi me kanname oma rahvarõivast, nagu harukordset peorõivast ikkagi, ainult harukorral, siis iga kord ometi selle kindla tundmisega, et iga toll sellest on tubli tükk ehtsat asja ja et ükski lõng ega värv selles ei valeta. Püüdmine sinna poole andku meile kõigile head tahet ja palju jõudu kõigist raskustest üle saada õige ja ehtsa rahvarõiva valmistamisel.

Tiiu Kadak.

Odav raamatunädal.

„Raamatud lastakse müügile kuni 90% hinnaalandusega“ — kõneleb ajalehe esikülje kuulutus. „See on viimane odavate raamatute müük, sest raamatute vanad tagavarad on lõpul ja uusi trükitakse sedavõrd vähe, et nad ka vähemate läbimüükide puhul ei jää enam lattu seisma“ — ütleb mulle sõber ja me astumegi raamatukauplusse, et kasutada seda viimast odavmüüki.

Sees avaneb kirev pilt. Keset äri asetuvad müügilauad neile kuhjatud raamatuvirnadega ja nende vahel trügib raamatuhuviliste kirju pere. Siin on õhetavate nägudega kooliealisi noori ja üle keskea jõudnud vanahärrasid, kes sirvivad pingutatud tähelepanuga laudu koor-mavaid trükitooteid. Ent raamatuhuviliste enamiku moodustab siiski naispere, kuna sel ennelõunasel tunnil jätkub neil nähtavasti rohkem aega kui kontori laua või tehase treipingi taga küürutaval mehel. Ent mis kõige sellejuures esijärjekorras tähelepanu pälvib — on tõsiasi, et raamatuhuvilisi on üllatavalt palju, mis on veelikordseks tõenduseks, et meie inimestel jätkub huvi kirjanduse vastu, kui aga hind on vaid kandejõukohane. Äri aga sumiseb kui mesilaspere ja tumesinistes kitlites raamatumüüjad teevad enestele vaevu teed askeldavas inim-murrus.

Seal paelub mu tähelepanu kõva kübara ja piiber kraega härrasmees, kes põlgliku pilguga ja eneseväärtust tundvate küünarnukkidega murrab endale teed raamatulaua poole otsekui märke tõusev tank. „Nonoh — ega's siin mõni balliloteriilaud pole, et te jõuga endale teed murrate“ — pahandab kõrvalelukatud noormees. „Ja „kombejuhti“ ning „Tallinna elu saladusi“ te siit niikuinii ei leia“ — salvab teine vahele. Isand aga ei lase end neist märkustest põrmugi häirida, vaid suundub otseteed lähema raamatuvirna poole. Ta vaatab ühte raamatut ja kergitab teist, tehes seda ennastsalgava rutuga otsekui tükitööd. On ilmne et tal ei jätku aega ega huvi raamatu kirjandusliku väärtuse vaagimiseks, sest ta vaatleb ainult pealkirju. Ja ilma pikemata asetabki ta mõningad raamatud kõrvale sissepakkimiseks. Vaatlen pealkirju: Richard Rohti „Elu on ilus“, sama autori „Nauding“, Balzac'i „Kolmekümneaastane naine“. A. Mälgu „Üks neist sinatseist“. On väljaspool kahtlust, et see kirjandushuviline ei hakka kunagi oma pead vaevama raamatu kui kunstiteose hindamisega, vaid talle on raamat eelkõige vahendiks, mis peab pakkuma mõnusat ja muhedat ajaviidet peale tüsedat lõunasööki. Aga ka see valik pealkirjade järele petab teda, sest Rohu „Elu on ilus“ on oma muretuse juures siiski küllalt kunstitõsine raamat ja Balzac'i „Kolmekümneaastane naine“ oma hingeelu lahastamisega paneb ta kindlasti haigutama. Ja tagajärg, et see kõvakübaraga isand ei külasta tulevikus enam kunagi odavat raamatunädalat, vaid piirdub juba meel-samini ajalehe joonealuste müraromaanide lugemisega.

Hoopis tänulikuma lugejaskonna moodustavad kindlasti need kaks näitsikut, kes ei piirdu ainult pealkirjade vaatlemisega, vaid püüavad linnulennult tutvuda ka raamatute sisuga. Nad lehitsevad rahutult ühte

ja teist, haaravad kolmanda ja neljanda järele ning piiluvad tähelepanelikult lahtilõikamata lehekülgede sisu. Viimaks on noorem siiski ühele peatuma jäänud ja ulatab raamatu teisele seisukoha võtmiseks. „Ära võta, kunagi lugesin, oli hirmus igav. — Ei viitsinudki läbi lugeda — pole sääl armastust sees ega midagi!“ on vanema vastus. Silmasin raamatut. See oli Karl Ast-Rumori novellikogu „Sammud kaduvikku“. Ja nad jätkasid endise hoolega raamatute sirvimist, sest mõlemad kuulusid lugejaskonna selle osa hulka, kes ilukirjanduslikust teosest otsivad vastukaja või uut süütematerjali oma meeoleudele, mitte aga hingeeluliste elamuste sügavust.

Veidi eemal hakkab silma daam hõberebasega, kes mängleva ker-gusega nopib raamatuid riita, sealjuures kogu aeg elavalt vesteldes kaaslasega. Otse jahmatun imestusest, sest daam kuulub ju nende tüüpiliste kohvikudaamide hulka, kel jätkub huvi vaid moe „Magasinide“ lehitsemiseks, „Magamisvagunite madonnade“ lugemiseks ja kohvipoti või kokteili klaasi taga istumiseks meeldiva partneriga. Inimese välimus võib siiski teinekord petta ja kirjandushuvilisi leidub isegi kohvikudaamide hulgas — libiseb mõte peast, ent seal lõikab kui roostetanud nuga kõrvu lause, millega daam õigustab oma teguviisi kaaslane ees: „No-jah — August laskis ju uue palisandrist raamatukapi teha, hästi moodsa ja kaks meetrit laia, ja seal on ruumi veel palju, sest Brockhausi kuldkõites leksikon suudab täita vaid kolmandik vitriini. Sellepärast kasutangi odavat raamatunädalat selleks, et ei pruugiks palju raha selle rämpsuga alla kinni panna. Valin siit paksemad välja ja saadan voori-mehega koju. Eks siis või nad pärast kuldkõitesse lasta kõita“ — lõpetab hõberebasega daam oma mõttekäigu ja laseb tumesinises kitlis müüjannat omale raamatukandami arve kirjutada.

Need kaks algkooliealist poissi daamist vasakul aga võtavad oma ülesannet ruttava kiirusega, sest nad on kasutanud suurt vahetundi oma raamatuostu teostamiseks. „Näe seal on „Ahvide kasvandik“, võta see, sest see on veel ägedam raamat kui see „Movgli““ — ütleb üks ja kahe valitud raamatuga näpu vahel ruttavad nad kassa juurde. Need kaks on aga siiski paremini valinud kui see kohvikudaam ja küünarnukkide kasutaja härrasmees, sest need noorurid valisid vähemalt teadlikult, kuigi talitasid oma eale vastava maitse järele. On ju Kiplingi dshungi-raamat „Movgli“ oma sangarlike huntidega, võimsa ja hoolimatu tiigri ja vägeva „Bagheeraga“ siiski väärtuslik noorsooraamat ja ka Burroughs'i „Ahvide kasvandik“ kõigi oma võimatuste, loodusteaduslike ja eluliste ebatõdede juures on vähemalt tulvil romantikat ja seikluslusti ja vaba nilbusest.

Tagasihoidlikult nurgas seisab aga see lihtsalt riietatud noormees, kes on nähtavasti kauplusse ilmunud juba hommikul, peale ukse avamist. Ta lehitseb veel kord läbi oma valimiku, ja see valik on hästi tehtud. Seal on Tuglase kunstiküpsed uusromantilised novellikogud „Saatus“ ja „Raskuse vaim“, millistest juba üks novell oma kunstiküpsuselt kaalub mitmekordselt üles mõne tänapäeva viiesaja leheküljelise romaani. Seal on ostetud Suitsu elamustesügav luuletuskogu „Kõik on

kokku unenägu“ 25 sendi eest ja noormehel on ülihea meel, et ta August Alle nukratoonilise „Üksinduse saartele“ eest on maksnud vaid kümme senti. Seal on vana Jürgensteini mõnusad mälestused ja Marta Lepa naiselikud ja ennast esile tõstvad meeletuletused 1905. a. revolutsiooni palanguist. Sinna valimikku on teed leidnud ka Oskar Lutsu parim jutustus „Udu“ ja August Jakobsoni jõhkralt jõulised romaanid „Kolme vaeva tee“, „Töö algus“, „Vallutajad“. Kirjandusteaduslikest raamatuist on ta välja noppinud Aino Kallase „Noor-Eesti“ — 30 sendi eest, Marta Sillaotsa essee „A. H. Tammsaare looming“ — 20 sendi eest ja Friedebert Tuglase „Karl Rumor-Ast“ — 25 sendi eest. Rohtist on armu leidnud vaid „Maa“ ja „Vastsed rajad“, kuna „Nauding“ ja „Aeg“ on kergekaalulistena ta sõrmede vahelt läbi libisenud. „Mikumärki“ ja loendamatute komöödiade autorilt on ta aga valinud vaid kunstiküpse draama „Sinai tähistel“. Ta pole tagasi kokkunud isegi suhteliselt kallimate tõlkeromaanide ostmisest ja siin on ta valik peatunud suurteil prantslastel Flaubert'il ja Balzac'il. Esimesest on valitud maailma stiiliuhkem ja tihedam romaan „Salambo“ ja teisest „Isa Goriot“ ja „Eugenie Grandet“. Ja nii on see noormees kulutanud oma vaevaga kogutud kroonid odavalt raamatumüügilt saadava väärtkirjanduse ostmiseks ja ta ei kahjatseda kunagi. Ta jääb selle tõttu võib olla küll ilma uuest ülikonnast eeloleval kevadel, aga ta rikastab raamatute kaudu oma hinge uute, sügavate elamustega ja teritab oma maitset ning kunstimeelt. Ja sellele noormehel on odav raamatunädal kindlasti osutanud suure teene.

R a a m a t u s õ b e r .

Tomati kasvatamine taluaias.

Tomati kasvatamine on meie talu-aedades aasta-aastalt ikka rohkem ja rohkem levinud. Kuid tema kasvatamises esineb siiski veel küllalt suuri puudusi, mida täissaagi saamiseks tuleb kõrvaldada.

Külvikorras — kuulub tomat esimesele põllule s. o. laudasõnnikut saanud põllule. Rammusal aiamaal võib asuda ka teisel põllul. Tomati eelviljaks on esimesel juhul aedhernes ja uba, kuna teisel juhul kapsas, kurk j. t. Kartuli järel tomatit mitte asetada, kuna tomatile kanduvad üle ka kartuli haigused, mis saaki suurel hulgal võivad hävitada.

Kasvunõuded. — Tomat on soojusnõudlik taim, väiksegi külm mõjub hävitavalt. Mitte täiesti päikesepaistel kasvades pole tomati vilj kunagi täisväärtusega.

Muldadest meeldib tomatile savi-kas-liiva ja liivakas-savimaad. Kuid tomat areneb ka küllalt rahuldavalt kergematel ja raskematel maadel, kui need on väetatud ja haritud korralikult. Muld olgu küllaldaselt niiske, kuid selle juures läbilaskev. Kuival maal esineb sageli tomati vilja lõhkemist pärast tugevat vihmasaadu. Muld võib olla tomatikasvuks vähe hapu, see kasvu ei takista. Nii võime tomatit ka ülesharitud soomail kasvatada.

Kasvukohaks — valime sooja päikesepaistelise, kuid tuulte eest mitte täiesti varjatud koha. Vähemaviisiliseks kasvatamiseks sobivad hästi ehitiste ja plankude äärsed kohad, kuid katuseräästa vesi ei tohi siin taimedele liiga teha.

Maaharimine ja väetamine.

Maaharimine toimugu sügavalt,

võimalikult 2 kihilise kummutamise näol. Kevadel kohendatakse mulda kultivaatoriga või kaevamishargiga.

Väetisnormideks 100 ruutmeetrile:

Laudasõnnikut 250 kg

Superfosfaati 3 „

Kaalisoola 3 kg või 18 kg tuhka.

Väävelhapuamm. 1—2 kg või 2 kor-
da lahjend. virtsa.

Laudasõnnik antakse sügisel aeg-
sasti, kunstväetised aga kevadel maa-
harimisel, ainult lämmastikväetis an-
takse 2 nädalat pärast istutamist, ka-
hes osas, vedel väetisena 10 päevalise
vaheaja järel.

Istikute ettevalmistamine —
toimub soojas taimelavas või
hädakorral päiksepaistelises soojas
toas. Lavas olgu sõnnikukihki paksus
umbes 40 sm. Lavamullaks sobib hea
kompost või sõnnikmättamuld. Külvi
ajaks on märtsi lõpp ehk aprilli algus.
Temperatuur idanemisel olgu 22—25
kraadi C. Kasvuajal aga 12—20 kr. C.
Külvi toimub kas soojas toas külvikasti
või otse lavva. Mullaks võtame siin
kompost segatud liivaga — 2 osa
mulda 1 osa liiva.

5 gr. seemet annab umbes 1000 tai-
me. Ilmub tõusmel esimene pärisleht,
siis toimetame pikkimist (täh. ümber-
istutamist) vahekaugusega 4×4 sm.
Jääb kasvuruum paari nädala pärast
jälle kitsaks, siis pikime teistkordselt
8×8 sm. vahedega. Kolmas pikkimine
toimub 16×16 sm. Kui pikime ainult
kaks korda, siis asetame taimed esi-
mesel korral 6×6 sm. ja lõpuks 14×14
sm. vahedele. Istikute juurestik are-
neb parem, kui raskemale lava mul-
lale segada kõdunenud turvast hulka
ja taimi igakordsel pikkimisel asetada
sügavamale endisest seisust.

Kui vajame ainult mõndakümmend
taime, siis on neid soovitav etteval-
mistada pottes, tarvitades selleks har-
ilikke savi- või erilisi sõnnikmuld-
potte. Viimased pressitakse segust,
kus on võrdne osa puhast veisesõnni-
kut ja head kompostmulda. Paras
niiske segu annab vastava pressi abil,
mida võib odavalt kodus valmistada,
väga head toitaineterikkad potid. Need
potid lähevad koos istikutega pärisko-
hale. Sellistes pottes kasvanud isti-
kud arenevad istutamisel takistama-
tult edasi, mille tõttu nad ka nädal
kuni kaks varem saaki annavad, kui
tavaliselt kasvatatud istikud. Välja

istutamise eel tuleb igal juhul istikuid
harjutada välisõhuga.

Istutamine. — Enne istuta-
mist, vähemalt paar tundi, kastetakse
taimi tugevasti. Taimed võetakse üles
võimalikult suurema mullapalliga, seda
veel kätega kinni, kõvemaks vajuta-
des. Vahekaugusteks istutamisel võta-
me 80×80 sm. Asuvad aga tomatid
paarrealiselt kusagil seinaga või plangu
ääres, siis on 50 sm. vahekaugusest
küllalt. Enne taimede kohale aseta-
mist lööme vajaliku tugiteiba kohale
ja kaevame augu taime tarvis, taim
jäägu ka siin sügavamale endisest sei-
sust. Istutada võime tasasele maale,
peenrale või vagudele. Esimene viis
sobib kuiva maa juures, teine külme-
matel ja niiskematel maadel. Suu-
remaviisilise kasvatamise puhul peab
hobusega vahelt harimine olema või-
malik.

Suvine hoolekanne ja lõikamine.

On taimed paari nädala pärast
juurdunud, toimub lämmastik väeti-
sega kastmine ning sellele järgneb 10
kuni 15 sm. kõrgusel muldamine. Maa
kõplamine toimub suve jooksul 4—5
korda. Ka kastmise eest tuleb hoolit-
seda kuival perioodil. Lõikamine on
tomati juures väga tähtis. Meil tava-
liselt taluaias unustatakse see olulise-
maid töid. Katsed näitavad aga, et
korralikult lõigatud taim annab võr-
reldes lõikamatuga, 50% enam saaki.
Selle juures korralikult lõigatud taim
vili valmib kiirem ja on väärtuslikum.
Parem on tomatit kasvatada ühe har-
uliselt. Lõikamine seisab alalises kõr-
valharude kõrvaldamises, mida toime-
tame paarinädalaliste vaheaegade jä-
rel, võrseid mitte üle 10 sm. pikaks
lasta. On taimel 2—3 õie kobarat,
siis lõikame ladva kaks lehte ülevalt
poolt viimast kobarat maha. Üle 3 ko-
bara mitte kasvada lasta, kuna vili ei
suuda siis sügiseks küpseda.

Saagi koristamine — toi-
mub järkhaaval, vastavalt vilja küpse-
misele. Kui vili ei küpse väljas, võime
teda lasta järelvalmida soojas ruumis,
valgus selle juures pole oluline. Liig
varane vilja noppimine pole kasulik,
kuna vili sel puhul muutub hiljem küp-
semisel pehmeks ja vesiseks, vili olgu
korjamisel vähemalt kollane. Viljade
valmimist soodustab osaline lehtede
kõrvaldamine, eriti kobarate ümbru-

sest. Kui sügisel külma tulekul on taimedel veel palju küpsemata vilja küljes, siis on soovitav taimed maast juurtega üles kiskuda, paari kaupa kokku siduda ja parajas soojas ruumis lasta järel valmida. Sarnaselt valmib viili hästi ja meil on võimalik värsket tomatit veel nov.-dets. tarvitada.

Tomati sorte on väga palju, meil rohkem levinuist on järgmised:

Tuckswood — vähenõudlik, tugevaskasvuline, vastupidav, saagirikas, silledaviljaline.

Princess of Vales — keskmise suurusega, saagirikas sort.

Taani export — vastupidav halvemates ilmastiku oludes — ei lõhene.

Taimekaitse. — Tomatil esineb arvukalt haigusi. Kardetavamatest on:

Tomati viljamädanik — juba rohe-

listel viljadel tekkivad pruunid sissevajunud plekid, mis hiljem muutuvad mustaks mädaseks.

Tõrje: Seemne puhtimine „Germisaaniga“ 0,25% lahusega 10—15 min. Haiged viljad kõrvaldada, korralik kasvukoht.

Tomati lehemädanik — on sama, mis kartuli lehtedel massiliselt esineb ja suuri kahjusid põhjustab.

Tõrjeks: 3 kordne pritsimine 1% bordoovedelikuga, esimene kord kohe tekkimisel, teine ja kolmas 10 päeva-liste vaheaegade järel.

Tomat on üks tervislikumaid toitaineid aedviljade hulgas, eriti oma rikkaliku vitamiinide sisaldavuse tõttu. See kuuldus, nagu tekitaks tomat vähjatõbe, on põhjalikkude uurimuste varal lükatud kindlalt ümber.

A. Haavaniit.

Talu tööriivastusest.

Kui oleme tõelised kultuurinimesed, siis tahame olla maitsekalt ja olukorrale sobivalt riivastatud. See ei tähenda aga sugugi, et me peame seda olema ainult teiste hulgas, pidudel jne., vaid ka kodus oma igapäevase töö juures, kus möödub suurem osa meie elust, olgu riivastus korralik, maitsekas ja oludekohane.

Tööriivale kui eririivastusliigile maal on meil üldiselt vähe mõeldud. Nende ülesannet täidavad vanaks muutunud peo ja pühapäeva ülikonnad, vaatamata sellele, kas nad on meile töö juures kaunid, sobivad ja otstarbekohased või mitte. Villased lapitud riivad võivad tööriivana arvesse tulla ainult külmal ajal. Suvel aga osutub nende raskus ja palavus meie töötavale kehale asjatult kurnavaks. Kuid ka külmal ajal pole nad mõeldavad ilma kittel-põlle või tööülikonnata, mida töötamise ajal tõmmatakse neile määrdumise kaitseks kattena peale, sest vastasel korral villane kogub kergesti enesesse tolmu ja igasuguseid lõhnu ning pestes laguneb kiiresti.

Meie sihiks on igal ajal ja igal juhul korralikult ja puhtalt riietuda, et ei tarvitseks üleelada sääraseid piinlikke momente, kus külalise tallu astudes meie peretütreid häbenevad oma

riivastust. Et tööriiva materjalile ei sobi keerulised lõiked ja kaunistused ja et neid tuleb sageli pesta, siis peaksid nad olema värvikindlad, lõikelt lihtsad ja lihtsate kaunistustega. Lihtsalõikelise riiva võib endale valmistada kodus igaüks ise, kes vähegi õmblustööd tunneb. Niisugune kehakate ei tohi mitte olla kitsas, mis takistaks käimist, kummardamist, istumist, hingamist ja vereringvoolu, mida aga kahjuks on märgata sageli.

Eriti näib see meeldivat tütarlastele, kes oma rinna- ja sukahoidjaid kinnitavad nii, et keha on alalisel pigistuses. Samal määral kahjulikud on kummpaelad, mis mitmesuguste valmilt ostetud riivastusesemetega kaasas käivad, sattudes sageli suurema ümbermööduga kehale, kus nad kahjulikult, takistavalt mõjuvad vereringvoolule. Tuleks juhtida tähelepanu asjaolule, et ka kodus valmistatud riivastele, missuguste juurde on ettenähtud või kavatsatud kummpaela tarvitada, saaks viimane võetud vastava keha ümbermööduga samapikkune. Kummpael ei tohi oma ülesannet täita mitte väljavenitatult, vaid oma loomulikku asendit oleva pikkuse juures. Tema venimisvõime on kasutatav sel juhul ainult riietumise ja lahtiriietu-

mise juures. Keelatud on tervishoidlikust seisukohast, tarvitada lühemat paela, mõeldes, et küll ta venib! Peab arvestama, et kehasoojuses ta tõmbub veel enam kokku.

Tähtsaim rõivastuse ülesanne on keha soojuse reguleerimise kaasaaitamine töötamisel. Viimast saavutame pehmete, hõredate, avarate rõivaste ja pesu kandmisel. Tihedakoelised siledad riided ei võimalda liigse soojuse auramist tarvilisel määral ja selle tõttu teevad keha lõdvaks ning mõjuvad töötahte kadumisele. Selle ärahoidmiseks on otstarbekohane kasutada tööriiva valmistamiseks linast ja puuvillast riidet, mis on ka kandmiseks kerge nii mehele kui naisele. Valguse juurdepääsu kehale võimaldavad rohkem heledavärvilised ja valged (väljaarvatud helesinine) riided. Tumedavärvilised ja helesinine soojendavad keha enam.

Naiste tööriivastus jaguneb kahte liiki: välis ja kodune. Koduses rõivastuses on tähtsamad kleit ja põll. Et vältida kleidi liig tihedat pesemist, on soovitatav pea alati tarvitada põlle, mida on märksa kergem pesta kui kleiti. Sellele vaatamata kiputakse aga selle kandmisest loobuma, nagu rikuks see kogu rõivastuse ja oleks musta majatöö tunnuseks. Säärane vaade pole sugugi õige. Põll on just puhtuse tunnistajaks ja tööriivastuse juures välise nägususe kaasaaitajaks. Otsigu igaüks enesele põlle vorm, mis sobib tema kasvuga ja riie, mis sobib tema töö- ja kodusekleidiga, siis saavutame eelpool märgitud tagajärgi.

Korduvalt on toonitatud, et tööriivastus on omaette rõivastus, mitte ükskõik millise vana riituseseme äratarvitamine, sellepärast poleks kooskõlastamine üleaarune. Välistöödel võib kasutada n. n. kittel-põlle, missugune näeb välja nii nagu päris harilik kittel. Aias ja põllul töötamiseks on kasulik valmistada neid tumedamast ja paksemast materjalist. Lüpsmisel tarvitada ainult heledaid või valgeid kitteid, missugustel on määrdivus silmatorkav. On töid, mida on tütarlastel mugavam teha tööpükses, näit. aiatöö, heinatöö, linakitkumine, kartulivõtmine jne. Selliseid tööpükse võib suvel kanda ilma pesuta. Valmistatakse neid kergest puuvillaridest lühikeste, pikkaena ja poolpikkaena.

Nende lõikeks võib kasutada harilikku püksi lõiget. Jalas püsivad nad õlapaelte abil, mis on ristamisi kinnitatud seljatagant püksivärvi ja eest, nõopidega piha külge. Piht on valmistatud rinna kattedeks, mis võimaldab pükse kanda ka ilma pluusita, kui soovivatse ühtlasi päikesevanni võtta. Pükstele võib peale õmmelda taskud ja küljelt kinnitada tõmbluku abil.

Põllult või aiast tules võiks köögis talitamiseks sellise pükstele tõmmata peale laia põlle ja nii hoiaksime kokku ümberriietumise peale kuluvat aega.

Väga mõnus on ka rõivastada püksipluusi, mida võib kanda seelikuga kui ka ilma. Säärast ülikonda võiks valmistada hariliku ühendatud pluusi ja püksi lõike järele. Et teda ilma pesuta kanda, tuleks valida tema materjaliks pehmemat puuvillariidet.

Praktilisem ja nägusam tööriivas meestele oleks püksid ja pluus koos, ühendatud üheks rõivastusesemeks, n. n. tööülikond. Viimast võib valmistada kas takusest, linasest, poollinasest, kodukoetud toimesest või labasest riidest. Valge lõim ja must koe, nurktoimselt kootud, annab ilusa halli riide, võib ka tarvitada mõnd heledama värvilist koet. Kes säärast põlgab, võib linast või takust riidet värvida ühevärviliseks. Enamjuhtudel tarvitatakse tumesinist ja pruuni värvi selleks otstarbeks. Vabrikuriidetest oleks soovitatav cord ja moleskiin paksemateks ülikondadeks. Õhemate ülikondade valmistamiseks sobib verdu ja käper, viimane sobib ka hästi kittel-põlledeks ja tööpluusideks. Kui eelpool nim. tööülikonna all kanda tavalise pesu asemel lühikesi värvilisi pükse, spordipükste taoliselt valmistatud ja ilma varukateta särki, on jällegi omaette ülikond, juhul, kui eelmise suure tööülikonnaga palav ja seljast äravõtmine töötamist ei takista. Kolmas kombinatsioon oleks pihaga püksid, viimast on hea kanda ilma pluusita, rind on pihaga kriimustuste eest kaetud, seljal on ainult traksid ja seega tee päikesele vaba. Sellised pihtpüksid on väga mõnusad selle poolest, kui vaja kiiresti ennast nägusamaks teha, asendada puhta pluusiga must ja ongi korras. Mõningate tööde juures on meestel veel soovitatav kasutada kittelpõlle, mida saab tarvitud mööda kiiresti hariliku rõivastuse

peale tömmata ja mittevajaduse korral kiiresti kõrvaldada, seega jääks alumine rõivastus puhtaks ja korralikuks.

Sarnast rõivastust tuleks valmistada juba talvel ehk varakevadel, kui rohkem aega. Kodusest materjalist ja isevalmistades tuleb see odavam vab-

riku riietest. Kodused riided lasevad palju paremini pesta ja rullides jäävad ilusaks siledaks. Säärases rõivastuses näeb töötaja hoopis korralikum välja, kui senises tavalises töörõivastuses.

Elli Künnapuu.

Maanoorteringide tegevusest.

Noorte ühingu „Ahja Maanoorte Ring“.

Aasta alul peeti noorte ühingu „Ahja Maanoorte Ringi“ aasta peakoosolekut, millset osa võttis 31 ringi liiget. Koosolekul kinnitati 1937. a. tegevusaruanne, 1938. a. töökava ning teostati valimisi.

Noorte ühingu 1937. a. tegevusest oleks märkida järgmist: üldkoosolekuid peetud 14, juhatuskoosolekuid — 11 ja töörühmade töökoosolekuid — 66. Üldkoosolekutel käsitati enesearendamise ja kasvatus küsimusi 3 referaadis, põllumajanduse — 5 ning kodukaunistamise päevaküsimusi 2 referaadis.

Töörühmadest olid aasta kestel tegutsemas lauluring, kes pidas 27 töökoosolekut; muusikaring — 15 töökoosol.; näitering — 20 töökoosol. ning spordiring — 4 töökoosolekut. Kolme esimese töörühma koostööl korraldati kaks pidu: esimene kevadel ja teine sügisel.

Avalikkudest esinemistest oleks mainida veel karskusõhtu korraldamist ning emadepäeva pidustusi, kus esinesid noorte ühingu liikmed kõnedega ja ettekannetega.

Rahaline aruanne kulude-tulude osas tasakaalus kr. 293,53.

Head mälestused on liikmeil möödunud suvisest Tartumaa Maanoorte suvipäevadest Vasula kodumajanduskooli juures ja üleriiklikust maanoorte kokkutulekust Jäneda põllutöökesk-kooli juures. Need päevad olid sütitajaks, mis andsid uut jõudu ja töötahet ning püüdu maanoorte sihtide taotlemisel.

Uuel tegevusaastal on püütud kasutada igat võimalust töö mitmekesistamiseks. Töörühmade tegevuses jää-

dakse taimekasvatuse peatuma keeduvilja- kui ka põldtaime- ja heinakasvatuse aladele. Tahetakse korraldada sordi võrdluskatseid mitmel maa-alal ning leida kohapealsetele oludele kohane viljasort. Heinakasvatuses tahetakse rajada heinaseemne põlde, et aidata kaasa kodutalu kultuurheina- ja karjamaade rajamisele.

Iga noorteühingu liikme kohus uuel tegevusaastal on kaunistada oma kodu. Tõsta võimaluste piirides kodu välisja siseilmet.

Vastavate erioskuste täielikumaks tundmaõppimiseks ja omandamiseks korraldatakse kursusi. Lähemas tulevikus — kevadtalvel — loodetakse korraldada naiskäsitöö kursust, mille vastu tuntakse elavat huvi.

Ahja noored tahavad suuremat tähelepanu pöörata ka kehalisele kasvatusele. Kevadel loodetakse kokku kutsuda Ahja endise mõisa kaunisse parki kõiki ümbruskonna noori, et ühiselt pidada kevade vastuvõtmispidustusi. Siis tahetakse tuleproovile panna ka kõikide ümbruskonna noorte vaimsed kui ka kehalsed võimed mitmesugustel võistlusaladel.

Kogu 1938. a. tegevuse juhtimine ja korraldamine lasub juhatusel õlgadel, kuhu valiti: Evald Laurits — esimees, Endel Rihma — sekretär ja Johannes Toomsalu — laekur. Endine juhatus esimees lahkus juhatuselt vanaduse tõttu.

Jatkugu neil, kui ka kogu Ahja noorteühingu liikmesperel väsimatut tahet ja jõudu edasitöötamiseks maanoorte tegevusaladel.

Aksel Muuga.

Pamma Maanoortering viie aastane.

Käesoleva aasta 20. märtsil saab Pamma maanoortering, Saaremaal, 5 a. vanaks. Ring asutati 1933. aastal kohalike noorte H. Ränga, O. Greppi ja V. Tasase algatusel. Esimesel tegevusaastal oli ringil 35 liiget, kes töötasid neljas osakonnas. Maatulunduse osakonnal oli 14 liiget, kes kasvasid kõõgililju, milledega esineti Saaremaa maanoorte näitusel Kõljalas ja saadi 7 esimest auhinda, 3 teist auh. ja 4 kolmandat auhinda. Töötasid veel spordi, esperanto ja laulu-mängu osakonnad. Aasta jooksul peeti 12 töökoosolekut, 7 peakoosolekut, millest võttis osa kokku 332 liiget. Töötas esperanto õpiring K. Lepp'a juhatusel.

Järgmisel 1934. a. oli ringil 49 liiget, kes töötasid samade osakondadega kui eelmisel aastalgi. Kõõgiljadest eest saadi I. auhindu 4 ja II auh. kolm. Heintaimede vaatluslappide eest saadi üks I. auhind. Aasta jooksul peeti töökoosolekuid 31 ja peakoosolekuid 7, millest võttis osa kogusummas 719 liiget. Töötas aianduse õpiring O. Greppi juhatusel.

1935. a. oli ringil 35 liiget. Esperanto osakond likvideeriti ja asus tegevusse kodujäneste kasvatamise osakond. Sel aastal näitustel ei esinetud. Koosolekuid peeti: 12 töökoosolekut ja 6 peakoosolekut, kokku 380 liikme osavõtul. Töötas aianduse õpiring V. Gutmanni juhatusel.

1933., 1934. ja 1935. a. oli ringi vanemaks Karja kodumajanduse kooli juhataja prl. L. Jalvendi (Juut). Kolme aasta jooksul korraldas ring 12 piduõhtut, ühe pikaajalise ja 3 lühiajalist kursust, 4 aktust, 9 loengut ja 5 liikmete omavahelist koosolekut.

1936. aastal sai ringivanemaks Pamma algkooli naisõpetaja H. Kipper. Sel aastal oli ringil 44 liiget ja kõik eelmise aasta osakonnad jäid tegevusse. Kõõgiljadest eest saadi Karja näitusel neli I auhinda, kaheksa II auh. ja kaks III auhinda. Aasta jooksul peeti töökoosolekuid 17 ja peakoosolekuid 11, kokku 1428 liikme osavõtul. Töötas aianduse õpiring H. Kipper'i juhatusel.

1937. a. pandi erilist rõhku ringi liikmete tööviljakusele ja seati üles nõudmine, et kõik ringi liikmed vähe-

maltsid ühest ringi tööttevõttest osa võtaksid. Passiivseid liikmeid ringil ei võinud olla. Selle korralduse tagajärjel langes ringi liikmete arv, kuid tegevus elavnes. Truuk jäid ringile 23 liiget, kes töötasid eelmise aasta osakondades. Kõõgiljadest võistluskasvatuse eest saadi 2 kõrgemat auhinda, seitse I auhinda, viis II auh. ja kaks III auhinda. Marjapõõsaste paljundamise eest saadi kolm I auhinda. Heintaimede eest üks II auhind. Kartulisortide katsete eest kaks II auhinda ja kodukaunistamise tööde eest Põide näitusel I auhind. Töötas aianduse õpiring 19 liikmega H. Kipper'i juhatusel ja üldküsimuste õpiring 16 liikmega O. Greppi juhatusel.

Kahe aasta jooksul, mil ringivanemaks oli H. Kipper, korraldas ring 11 piduõhtut, 6 aktust, 2 päeva, 3 kursust, 7 loengut, 1 õppereisi ja 3 liikmete omavahelist koosviibimist. 1937. a. kevadel osteti 300 kr. raadioaparaat, mida kasutatakse ühiskoolimisteks.

Käesoleva aasta peakoosolekul, mis peeti 6. jaanuaril Pamma koolimajas, valiti ringivanemaks Pamma algkooli juhataja J. Kurikjan, esimeheks O. Grepp, kirjatöimetajaks A. Ojamaa ja juhatusel liikmed E. Kiiver, H. Saul ja H. Sirel. 1938. a. töökava põhijooned on suunatud kodukaunistamise töödele ja ringi liikmete enesekasvatusele. Ring on Ülemaalse Maanoorte Ühenduse, Saaremaa Spordiliidu ja Eesti Võimlejate Liidu liige. Liikmeid on 25.

O. Grepp.

Kihelkonnal asutati Maanoorte Ühendus.

Pühapäev, 27. veebruaril asutati Kihelkonnaliidu Maanoorte Ühendus. Konvendi noortevanemaks oli juba varem Põllutöökoja poolt määratud Jakob Laul, Pidula koolijuhataja. Koosolekul valiti juhatusse koolijuhataja Ed. Höbenik, Ed. Pütt, Fr. Tammar ja Tarkmeel. Kandidaadiks sai Fr. Tammar, Revisjonikomisjonis on S. Rammus, Edgar Rützel ja N. Säask.

Konvendi noorte assistendiks määrati Ed. Pütt, Lümanda aiandusassistent.

Samal päeval peeti ka konv. piirkonnas töötavatele ringijuhitidele kurs. Refereerisid A. Kaar, O. Kolk, Jakob Laul ja S. Vaigre. Ringidest olid esitatud Pidula, Mustjala, Lümända, Kihelkonna, Taritu ja Kurevere ringid.

Maanoorte Ühenduse töökavas on uute ringide organiseerimine, suvipäeva korraldamine, konvendi assistendi töölerakendamine, maanoorte liikumise propaganda juhtimine kohtadel, Ühenduse häälekandja asutamine, lipu muretsemine, ühissõitude korraldamine (ka välismaale), lõikusepuha, töönäitus j. m.

Konvendi Maanoorte Ühenduse asukohaks jääb kohaliku konsulendi büroo.

Rõuge maanoorte koosviibimine.

1. märtsil algusega kell 7 õhtul korraldas Rõuge maanoorte pere omavahelise koosviibimise. Koosviibimisel kõneles esimesest arstiabi andmisest haigetele dr. Valter Klaas. Pärast arstlikku loengut refereeris ringi esimees Valter Aid teemal „Maanoored ja seltskonna tegevus“. Selle järele refereeris maanoorte liige Aksel Rinne teemal „Põllumajandus“. Koosviibimisest võttis osa kogu ringi pere.

Lääne maanoortel tuleb kongress.

Lääne Maanoorte Ühendusse kuuluvatel maanoorte ringide ühine kongress tuleb korraldamisele Lääne Maanoorte Ühenduse poolt märtsi kuu lõpu poolel. Kongress peetakse Haapsalus.

Uus maanoorterering Kodijärves.

Kodijärves kutsuti ellu Unipiha Põllumeeste Seltsi juurde maanoorterering, mille ümber on koondunud üle 30 liikme. Ringi juhatusse valiti asutamiskoosolekul Soo, Teevahi, Paap, Märdla ja Kuuse, kuna ringivanemaks sai õp. Pütsepp. Kodijärves on see arvult kolmas maanoorterering.

Meeksisse asutati maanoorterering.

ÜENÜ Meeksi osakond pidas koosolekut, kus otsustati senise põlluma-

janduse haru tegevus lõpetada ja osakonna juurde asutada maanoorterering.

Maanoorte koosolek Sännas.

Pühapäev, 13. veebr. pidas Sänna Maanoorterering oma koosolekut. Koosolekul esines pikema kõne ja seletustega maanoorte instruktor Enno Piir. Ringi vanemaks valiti kohapealne tuntuim noorpõllumees Rein Urbanik, abideks S. Maavara, G. Leimann ja El. Ploom. Juhatusse said: A. Jurask, L. Uibu ja Ed. Meriorg. Koosolek oli asjalik ja võib loota, et Sännas maanoorte tegevus muutub elavaks. Koosviibimine lõppes hümniga.

Kanepi maanoored austavad surnud vaimutegelasi.

Kanepi maanoored korraldasid Vabariigi aastapäeva eelõhtul s. o. 23. veebruaril kell 7 õht. Kanepi „mäel“ surnuaial surnud Kanepi vaimutegelaste austamise, mille puhul koguneti nimetatud kellaaajaks ühiselt Kanepi surnuaiale, kus asetati haljad pärjad ja süüdati küünlad endise Kanepi kihelkonna koolijuhataja õpetaja Dawid Rohsti ja ärkamisaegse Kanepi seltskonnategelase — lauluema Miina Taali haudadele. Surnuaial peeti mälestuspalve ja esineti kõnedega.

Abjas asutati maanoorterering.

Seni ajani puudus Abja konvendis maanoorte ring. Nüüd asutati see Abja maanaiste seltsi juurde. Ringi vanemaks valiti prl. Helmi Gross, juhatusse — Jaan Kuum, Linda Tats, Peeter Kukk, Heino Gross ja Laine Muuk.

Võõpsu maanoored õpivad toitumise valmistamist.

Võõpsu maanoortereringi korraldusel peeti hiljuti Võõpsu külas, Mäe vallavanema Nigul Kaliste ruumides toiduvalmistamise kursusi, mis lõppesid 17. veebruaril. Kursuste tegelikuks juhiks oli prl. M. Mikk. Kursustest osavõtt oli elav, kusjuures kursustest võttis osa ka üks noormees.

Eesti on uue põhiseaduse jõustumisega teadlikult loobunud üleminekuaja autoritaarse värvinguga reshiimist ja tahab jälle tagasi astuda nende riikide perre, kes vankumatult ja kõrvalekaldumatult on esindanud demokraatlikke ideid.

Prof. P. Tarvel.

Suusapäevad Helmes.

26. ja 27. veebruaril s. a. toimusid Helmes üleriigilised põllumajanduslikude kutseskoolide vahelised suusavõistlused põllutöoministeeriumi hinnalisele pronksist suusatajakujule graaniitlusel. See auhind pandi välja 1936. aastal Jänedal, kus raskete teede ja mägedega harjunud Jänedal õppurid võitsid selle ülekaalukalt. Tiitlikaitsel, 1937. aastal rasketes lumeoludes oli Jänedal veel tugevam, omandades teistkordselt rändkuju.

Tänavused võistlused võttis Helme põllutöökool oma korraldusse, lootes „päästa“ auhinda oma tasase maastikuga. Kuid ka sellel jäi Jänedal võitmatuks, vaatamata harjumata rajale ja võistlejate arvu piiramisele. Olles pea klass kõrgem teistest, omandas Jänedal põllunduskeskkool jäädavalt kallihinnalise auhinna.

Kuid see pole ka imestatav, sest Jänedal, kus tasandikud vahelduvad metsade vahel pikaldaste tõusude ja langustega ning järsult murduvate mäeseljandikkudega, on ideaalsed rajad harjutamiseks. Aastaid on Jänedal põllunduskeskkool võitmatu olnud, milleks ta jääb loodetavasti ka edaspidigi, sest paljud head suusatajad on kõik alles algklassides ja noored sõitjad.

Muutliku ilmastiku tõttu Helmes ei saadud küll kõigil aladel häid tagajärgi, kuid üldiselt siiski üle keskmise.

Võistluste tehnilisi tulemusi:

4×5 km. teatesuusatamine.

1. Jänedal, ajaga 1.34,31 tundi, (Pöldrä, Teder, Pend, Tinniste). 2. Helme — 1.43,34 tundi, (Elias, Veltman, Junkur, Visnapuu). 3. Tooma — 1.52,44 (Küpli, Pärnik, Vaigur, Paju).

5 km. suusatamine.

1. L. Pent, Jänedal, aeg 28,02 min.
2. G. Pöldrä, „ „ 28,11 „
3. O. Kivend, „ „ 28,30 „

10 km. suusatamine.

1. M. Teder, Jänedal, aeg 39,41 min.
2. O. Kivend, „ „ 39,57 „
3. A. Tinniste, „ „ 40,28 „

18 km. suusatamine.

1. A. Tinniste, Jänedal, aeg 1.25,23 t.
2. M. Teder, „ „ 1.31,17 „
3. Elias, Helme „ „ 1.31,48 „

Üldpunkte:

1. Jänedal — 110 p.
2. Helme — 58 p.
3. Tooma — 49 p.
4. Vahi — 12 p.
5. Kuremaa — 6 p.

M. Teder.

Jänedal, 3. märtsil 1938.

Ajaloost võime tähelepanna, et neis riikides, kus pikema aja jooksul on puudunud individuaalsed ja poliitilised vabadused, kus võimu teostajad on rahvaid otsekui igavesti alaealisi hoidnud range vaimse hooldamise all, kus ühiskonna vaba jõudude mängu on asendanud kroonulik Püha Bürokraatsius, kes püüab uniformeerida kogu elu, nii poliitilist kui ka vaimset, kus soodustust ja toetust on leidnud ainult need, kes on kõigis asjus vastuvaidlemata alistunud riigivõimu ettekirjutustele — et selliseis riikides on ikka pikapeale tekkinud tühjus, ummik ja tardumus nii poliitilise ja ühiskondliku kui ka vaimse kultuuri alal.

Prof. P. T a r v e l.

Fa Joh. Nurmbergi trükk, Viljandis, 15. märtsil 1938. a.